

2005

2006

2007

2008

2009

2010

2011

2012

20 anys

àSSEMBLEà
DE BàLLS
POPULàRS
DE RiBES

GERARD COLL MILÀ
JOSEP RIUS ROIG

2013

2014

2015

2016

2017

2018

2019

2020

2021

2022

2023

2024

2025

***La Festa Major tradicionalment és
un esdeveniment d'alegria col·lectiva
que aplega i fa palès l'avenç
i el progrés en el viure quotidià
i ordinari¹.***

Jaume Gómez i Puig

Pròleg

Les Festes Majors que s'organitzen arreu de Catalunya són una de les manifestacions culturals més significatives en la vida d'un poble, ja que representen un punt de trobada essencial per a tota la comunitat. Aquesta celebració, vinculada tradicionalment al sant patró local, serveix per reforçar la identitat col·lectiva i per transmetre tradicions i valors compartits entre generacions.

En el nostre cas, les festes majors de Sant Pau i de Sant Pere són viscudes plenament pel poble mitjançant els diferents actes festius que s'hi organitzen al voltant, ja siguin actes culturals i esportius de les diferents entitats; els oficis religiosos organitzats per la Parròquia; o les cercaviles, actes més populars i multitudinaris protagonitzats pels entremesos i balls populars ribetans, coordinats per l'Assemblea de Balls.

Enguany celebrem els 20 anys de la creació de l'Assemblea dels Balls Populars. Si bé és cert que la tradició assembleària dels Balls Populars de Ribes i de les seves festes majors ja ve de lluny, aquest any celebrem l'aniversari del funcionament oficial, quan els Balls Populars, representats pels seus caps de colla, decideixen de forma conscient crear un òrgan amb una regulació concreta. Des dels inicis d'aquesta nova etapa, l'Assemblea té molt clar que no vol ser una entitat privada encarregada de gestionar el patrimoni immaterial ribetà com són els balls o els entremesos, sinó que ha de ser un òrgan obert a tothom on només pel fet de sortir a les cercaviles, com a colla constituïda i aprovada per l'Assemblea, ja en formes part.

Aquesta separata pretén explicar els orígens de l'organització de la festa i l'evolució que ha tingut durant els darrers 20 anys. Aquesta evolució va estretament lligada als canvis demogràfics que ha experimentat el municipi, que ha passat de 2.081 habitants el 1900 a 5.291 el 1970, 10.557 el 1980, 13.991 el 1990, 21.976 el 2000 a 28.399 el 2010². Perquè la festa representa el poble i el poble és representat en la festa. Un i altre van lligats, i aquí rau la importància de la creació d'un òrgan plenament democràtic i participatiu com és l'Assemblea de Balls Populars de Ribes.

Orígens de la Festa

Les festes majors de Ribes tenen un origen antic: la Festa Major de Sant Pere, patró principal del poble, la tenim documentada per primera vegada l'any 1682³ i la de Sant Pau el 1740⁴.

Als segles XVII i XVIII, però, les Festes

1. Marcer, J. i Ferret, A., Imatges de la Festa Major. Els balls populars.

Separata de la Festa Major de Sant Pere de 1992. Ajuntament de Sant Pere de Ribes.

2. Font: IDESCAT i INE

3. Colla Gran del Ball de Bastons, 50 anys de Colla Gran. L'alegria d'haver viscut i haver ballat. Separata de Festa Major de Sant Pere 2017. Ajuntament de Sant Pere de Ribes.

4. Blog personal de Xavier Güell: <https://balldexiquetsdevalls.wordpress.com/2015/03/15/laplec-de-sant-pau-a-ribes-2/>

Majors a Ribes ben segur eren ben diferents de com les vivim en el segle XX o XXI. En aquell moment Ribes era un petit poble agrícola, amb una estructura social molt marcada per la pagesia, l'Església i alguns terratinents. Les festes devien tenir un ambient religiós, amb tocs de campanes, misses solemnes i romiatges fins a l'ermita de Sant Pau i amb molta participació popular amb l'elaboració d'arcs florals en honor als sants, a més de la participació en els diferents balls o actes teatrals que s'organitzaven.

No va ser fins a finals del segle XIX, però, que es comencen a organitzar les festes majors més o menys com ara les entenem, amb una sèrie de balls populars al carrer. Així les primeres referències als balls són del 1876⁵ pel que fa al ball de bastons, el 1882 el ball de diables o el ball de gitanes, el 1901 pel que fa al ball de cabeçuts o el 1915 amb el drac de Ribes⁶, per esmentar-ne alguns. Aquests elements més l'ofici solemne celebrat a l'Ermita de Sant Pau o a l'Església Parroquial configuraven uns actes que anaven creant el model actual de festa major. Units a aquests actes es van incorporar elements pirotècnics per Sant Pau de 1895⁷; balls o concerts d'orquestra al carrer el 1912⁸; l'encant de coques (una subhasta de pastissos) a l'ermita, que desaparegué als anys 30 del segle XX⁹ i que anys després va intentar recuperar l'entitat Els Xulius sense que acabés reeixint; o les representacions teatrals¹⁰ del ball de malcasats i del ball de les criades, que es representaven a la plaça dels Arbres (actual plaça Marcer) o a l'era de l'ermita.

La Guerra Civil Espanyola aturà la celebració de les festes majors. El 1940 es tornen a celebrar amb la participació del drac de Ribes, el ball de bastons i, possiblement, els cabeçuts. A partir d'aquell moment, amb pas lent però ferm, les festes majors reprengueren el seu to exultant: el 1947 amb uns nous capgrossos, el 1951 amb la recuperació del ball de diables, el 1952 amb la primera parella de gegants, el 1963 amb el ball de cercolets, el 1969 amb el ball de pastorets i el 1971 amb el ball de panderetes. El 1972 surt al carrer la figura del drac de tres caps (cal recordar que el drac de Ribes, el del 1915, va deixar de sortir al carrer el 1959, ja que "fou menjat" per les rates als cellers de can Puig). També el 1972 surten els cap-i-cossos, coneguts actualment com a «capis». Persones, entre d'altres, com en Joan Baqués Alsina, en Josep Maria Ramos o en Bonaventura Roig, membres de la Comissió de Festes en diverses etapes, van mantenir vives i dinàmiques les festes majors.

Amb l'arribada de la democràcia els nous aires que es respiren a l'Ajuntament permeten democratitzar també els òrgans de govern de la festa, en aquell moment, a finals dels 70, només existia la Comissió de Festes. Durant els anys 80¹¹, a més d'incorporar la dona als balls populars amb la primera colla de bastons mixta, es fan públics els estats de comptes on consten les despeses i els ingressos de cada festa major, com a gest de transparència.

5. Blog personal de Xavier Güell: <https://balldexiquetsdevalls.wordpress.com/2015/03/15/laplec-de-sant-pau-a-ribes-2/>

6. Sol, S., XXVè Aniversari del Drac de Tres Caps. Separata de la Festa Major de Sant Pau de 1997. Ajuntament de Sant Pere de Ribes.

7. Coll, P., La Baixada de Sant Pau Apunts històrics, Separata de la Festa Major de Sant Pau de 2012. Ajuntament de Sant Pere de Ribes.

8. Cuscó, J., Les músiques de la Festa, Separata de la Festa Major de Sant Pau de 1999. Ajuntament de Sant Pere de Ribes.

9. Martí, N., L'ermita i els orígens de la festa, Separata de la Festa Major de Sant Pau 2009. Ajuntament de Sant Pere de Ribes.

10. Borrego, J.C. [et al.], L'Abans de Sant Pere de Ribes: Recull gràfic 1875-1976, Editorial Efadós, 2013.

11. Ojeda, M., De la Processó als Balls Populars: Introducció a la participació de les ribetanes en la Festa Major, Separata de la Festa Major de Sant Pau de 2011. Ajuntament de Sant Pere de Ribes.

A finals dels 80 i principis dels 90 es popularitza la festa amb la creació de noves colles, especialment de balls de bastons i de colles infantils com el ball de cascavells o els dimonis petits. Aquest fet va molt lligat a la feina feta per la Dolors Pascual o la Mercè i la Montserrat Garriga a les escoles per tal de fer arribar la cultura popular ribetana a totes les famílies.

El 1991, com a iniciativa del regidor de Cultura del moment, en Josep Lluís Arnal, s'inicia una nova etapa de la Comissió de Festes en la qual s'estableix una representació de totes les entitats de Ribes. Fins al moment, els membres de la Comissió estaven nomenats per l'Ajuntament. En la reformulació d'aquest òrgan hi participen el Bàsquet Ribes, el Casal de la gent gran, el Centre Parroquial, el Club Deportiu Ribes, el Centre Social Ribetà (actualment Xuliús), l'entitat GER (en alguns moments i a partir de 1995), l'Hoquei Ribes, el Patinatge Ribes i la Penya Barcelonista. Va ser una renovació important que va obrir la porta a nous lideratges dins de la Comissió com el d'en Josep Marcer i el d'en Josep Pascual "Pepeta", on també en van destacar noms com en Domènec Fonoll, la Carme Coll, en Felipe Romeira, en Josep Albà, en Magí Mestre, en Pere Baqués, l'Anton Ferret o el senyor Orpella, que feia de tresorer.

Els balls populars van començar a tenir cada vegada un pes més important dins de l'organització de la festa, per això, des de la Comissió de Festes es va en-tomar el repte de millorar-ne la coordinació endreçant i recuperant recorres-

guts com l'Anada a Ofici de Sant Pere, elements patrimonials com la reedició dels goigs de Sant Pau o regularitzant els balls infantils: limitant el nombre de diables, incorporant les autoritzacions i recuperant balls desapareguts com el de pastorets. A més, organitzen més actes que augmenten la programació oficial de les festes majors com el ball de vigília per Sant Pau o el concert i ball a l'envelat municipal.

Amb el pas de la dècada dels 90 fins a inicis dels anys 2000 aquesta organització va funcionant cada vegada més amb una certa inèrcia, i els balls populars cada vegada es deslliguen de la Comissió de Festes, la qual, per diversos motius, anava perdent cada vegada més poder de decisió. Finalment, el febrer de 2009¹², es dissol per la dimissió dels seus membres a causa de la manca de coordinació de la Regidoria de Cultura.

Què és l'Assemblea de Balls Populars?

Segons s'estableix en el document de Funcionament Intern dels Balls Populars de Ribes aprovat per l'Assemblea de Balls el 22 de març de 2006, es considera que és "l'òrgan decisiu dels balls populars que està format pels caps de colla o representants de cadascun dels balls que participen a les festes majors, pels membres de la Comissió dels Balls, així com aquelles persones que la Comissió cregui necessàries de convidar per l'interès del funcionament general".

12. Carta de dimissió de la Comissió de Festes, 15 de febrer de 2009, arxiu de l'Assemblea de Balls Populars de Ribes.

Les funcions de l'Assemblea de Balls Populars recollides en aquest mateix document són:

- *Votar els membres de la Comissió dels Balls Populars cada dos anys (quatre festes majors).*
 - *Aprovar l'horari i l'ordre de les sortides de les cercaviles de les festes majors.*
 - Valorar i decidir sobre les propostes que es presentin en interès del desenvolupament de les activitats.*
 - *Aprovar la prioritització d'actuacions presentada per la Comissió de Balls Populars i realitzada a partir de les necessitats de les colles.*
 - *Conèixer les llistes d'espera de noves colles i aprovar la seva integració en funció dels criteris establerts en el Protocol dels Balls Populars.*
 - *Decidir sobre les propostes presentades des de la Comissió de Balls Populars o des de qualsevol cap de colla o representant dels balls populars.*
 - *Valorar i decidir la realització de noves activitats en què intervinguin grups de persones i colles, que sense ser membres dels balls, puguin participar com a convidades en activitats extraordinàries o en les cercaviles pròpies de les festes majors.*
- L'Assemblea escull els membres de la Comissió de Balls que és l'òrgan executiu i de coordinació al qual se li atribueixen les funcions següents:
- *Convocar l'Assemblea en els terminis i condicions establerts.*
 - *Elaborar l'ordre del dia incloent-hi les propostes que provinguin de les colles.*
 - *Vetllar pel manteniment, vestuari, coreografies, músiques i altres elements originals de les festes majors.*
 - *Vetllar pel bon funcionament de les cercaviles.*
 - *Vetllar per la qualitat dels balls populars entesos com a patrimoni cultural que cal preservar, conservar i enfortir, garantint la representació de cada ball.*

· *Conèixer i aplicar els criteris de cada colla pel que fa a la composició, activitats i entrades de nous membres.*

· *Gestionar l'arxiu, la documentació, el cens dels membres de les colles i les llistes d'espera.*

· *Transmetre a l'Assemblea la valoració del funcionament de les activitats i dels equips.*

Elaborar les propostes adients per a la millora de les activitats i proposar-ne de noves si s'escou.

· *Coordinar els diferents responsables de la Comissió de Balls Populars.*

· *Gestionar la incorporació de noves colles i/o balls a les cercaviles de les festes majors.*

· *Comunicar i coordinar, si s'escou, les sortides dels balls populars fora del municipi.*

· *Fer una proposta de prioritització de les necessitats dels Balls Populars (materials, vestuari, espais...) davant de l'Ajuntament.*

· *Reflexionar i plantejar nous reptes de futur.*

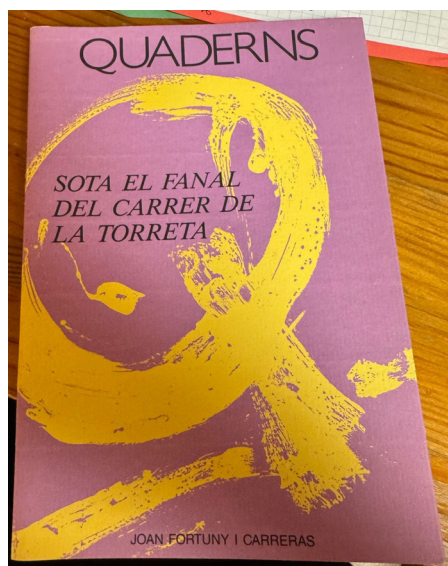
· *Vetllar pel compliment del Protocol de les Cercaviles de les festes majors, exercint el paper de mediador per resoldre els conflictes i/o els incompliments que puguin aparèixer.*

Etapes de l'Assemblea

Del 2005 a 2015

A inicis del segle XXI la població de Ribes ha crescut exponencialment, tal com es detalla en el primer apartat d'aquesta separata. Aquest creixement afecta la composició i el funcionament de les festes majors i comporta l'augment de la participació en les cercaviles, una tendència que s'havia vist durant els anys 90.

La trentena de colles que hi havia durant els primers anys dels 2000 s'autogestionaven amb alguna col·laboració puntual de la Regidoria de Cultura i la Comissió de Festes, que s'encarregava més de la part logística. La coordinació de les colles es feia a través de persones voluntàries que ajudaven a organitzar, però que no formaven part de cap estructura ni tenien cap funció consensuada. Persones com l'Albert Roig, en Carles Miret, la Marta Jacas o en Salvador Miret, simplement, s'hi implicaven de forma voluntària tal com s'havia fet durant els anys 70 i 80, tot i que el volum de participants havia augmentat considerablement, circumstància que dificultava la comunicació i la presa de decisions.

Portada del llibre de relats que conté "L'era informàtica".

Aquest fet, com recorda la Marta Jacas, va portar aquest equip de gent a reflexionar sobre el futur de la festa i la necessitat de cuidar-la pel que feia a les danses i el vestuari. També en relació amb el compromís dels balladors i les balladores. Ho van fer a través d'un conte titulat *L'era informàtica*¹³ de Joan Fortuny "en

Ianqui", que parlava del Ribes del futur, de com serien les coses si no actuaven en el present.

Reflexions d'aquest tipus van donar lloc a la necessitat d'estructurar l'organització i la coordinació de les diverses colles per tal de reforçar el voluntariat i dotar-lo de capacitat de decisió. Per això es crea un grup impulsor format per en Carles Miret, en Josep Riera, en Josep Rius, la Marta Jacas i l'Albert Roig encarregat de crear un primer reglament que regulés el funcionament del que acabaria sent l'Assemblea de Balls Populars.

El 24 de febrer de 2005 es constitueix formalment la primera Assemblea de Balls amb la participació de quinze dels vint-i-vuit caps de colla. En aquesta trobada es debat, paràgraf per paràgraf, el Reglament de Règim Intern dels Balls Populars de Ribes, que recollia per escrit el funcionament assembleari que s'havia seguit fins al moment i resolvia alguns dels problemes de coordinació, com el mecanisme de presa de decisions que s'establia per majoria simple de les persones assistents a l'Assemblea. A més, es posava nom a l'òrgan gestor i dinamitzador de l'Assemblea que havia de vetllar per l'execució de les actuacions aprovades: la Comissió de Balls Populars. Finalment, després d'incorporar algunes esmenes de les colles presents i aclarir alguns dubtes, s'aprova el Reglament per 10 vots a favor, 3 en contra i 2 abstencions. Després de la votació es presenten vuit persones voluntàries que formaran la primera Comissió de Balls Populars oficial. Aquestes persones són: Albert Roig, Àngel Guasch, Antonio Rubio, Carles Miret, Josep Rius, Marta Jacas, Núria Giralt i Vinyet Capdet.

13. Fortuny, J., *Quaderns Sota el fanal del carrer de la Torreta*, Ajuntament de Sant Pere de Ribes, 1991.

Aquest equip desenvoluparà el Reglament Intern aprovat a la primera Assemblea per tal de resoldre aspectes com l'organització interna de la Comissió, dividint-la en àrees funcionals per tal de repartir-se les tasques entre els seus membres. El document resultant s'acaba titulant "Funcionament Intern dels Balls Populars de Ribes" i s'aprova per Assemblea el 22 de març de 2006.

Per altra banda, un dels primers reptes que es planteja la Comissió és buscar fórmules per donar resposta a la "massificació i infantilització de la festa"¹⁴. En aquest sentit, es plantegen, juntament amb la Regidoria de Cultura, que en aquell moment tenia com a titular la Marta Marfany, un seguit de modificacions per a aquella mateixa festa major de Sant Pere que afectaven bàsicament la participació en l'Anada i Sortida d'Ofici del Ball de Cascavells i dels Dimonis Petits, ja que representaven un gruix de 150 balladors. Aquestes mesures no tenen gaire bona rebuda entre les famílies dels balls afectats ni en l'opinió pública, com es recull a l'acta de la reunió que es va mantenir amb les famílies d'aquests balls, el 12 de maig de 2005. Per aquest motiu, a petició de la regidora de Cultura es comença a treballar en un protocol que reguli el funcionament de les cercaviles amb l'objectiu d'arribar a consensos amplis.

Per aquest motiu, s'engega un estudi que avaluï l'estat actual de la festa i les mancances i necessitats que s'hi detecten, a través de qüestionaris enviats a les colles i a les entitats, a més d'entrevistes a persones que han tingut una certa rellevància dins la festa major. Concretament, es demana l'opinió de càrrecs de representació política com els alcaldes Xavier Garriga o José Antonio Blanco; regidors

de Cultura com en Joan Pascual "Peli", en Jordi Mestre "Boter", en Ramon Moragues o en Daniel Arqués; també a persones vinculades històricament als balls populars com la Dolors Pascual, la Mercè Garriga o en Josep Maria Ramos, o caps de colla del moment com la Miona Giralt, la Vinyet Capdet o la Mònica Rovira. La consulta també arriba a persones vinculades a l'organització de la festa, dins de la Comissió de Festes, com en Josep Lluís Palacios, l'Anton Ferret, en Josep Pascual "Pepeta" o en Lluís Giralt.

Es va considerar que calia cobrir l'espectre més ampli possible per tal que tothom es veiés reflectit en l'estudi, que totes les veus hi fossin presents. D'aquesta manera, es donava validesa als resultats que es presentarien, a càrrec de la Comissió de Balls, el 28 de setembre de 2006¹⁵ a l'Escorxador, en una sala plena de gom a gom.

RESULTATS DE LES ENQUESTES

- Les Festes Majors de Ribes -

28 de setembre de 2006

Portada del document amb els resultats de les enquestes de 2006.

14. Acta 04, del 4 de març de 2005, arxiu de l'Assemblea de Balls Populars.

15. Acta 37, del 28 de setembre de 2006, arxiu de l'Assemblea de Balls Populars.

En motiu d'aquesta presentació es va editar el document "Resultats de les enquestes. Festes Majors de Ribes". Aquest document resumia els resultats de les preguntes recollides al formulari, que estaven centrades en el funcionament de les cercaviles i propostes que ajudessin a millorar-les. A l'apartat final es recullen les conclusions de les quals es destaca el paràgraf següent:

Les respostes i comentaris realitzats ens permeten veure com hi ha un criteri força comú en la valoració de la festa. L'anàlisi de la situació per part dels 41 participants permet fer un plantejament comú dels factors de millora de les cercaviles. Entre tots es descriu molt bé la situació actual. Es planteja la sobredimensió de les cercaviles conseqüència d'una festa major molt participativa, com ha estat la nostra en els darrers anys, en un poble que no ha parat de créixer. No es veu tant la participació com un problema per si mateix, sinó la dificultat de fer-la compatible amb la qualitat de les cercaviles, i amb el fet cultural i tradicional que són els balls populars i la Festa Major. És majoritària l'opinió que cal millorar la qualitat en els balls populars, que cal agilitzar les cercaviles tant pel gaudiment dels balladors com del públic.

Les conclusions exposades van tenir un impacte en el funcionament de la festa. Es constata que calia fer canvis per millorar el compromís de les balladores i dels balladors i també donar resposta a la demanda creixent dels infants que volien participar en les cercaviles i aquests canvis s'havien de seguir consensuant. Per això, la regidoria de Cultura proposa redactar un Protocol de les Festes Majors de Ribes que en reculli tots els aspectes; des del funcionament de la Comissió de Festes, que ja estava en decadència, a l'organització de les cercaviles o a la gestió de les colles infantils. Es va acordar que després de redactar-ne les diferents

parts, el document s'havia d'aprovar al Ple Municipal.

Per començar, s'encarrega a la Comissió de Balls que treballi la part relacionada amb les cercaviles i la gestió dels balls populars. Així que es parteix de les propostes recollides en l'estudi sobre les festes majors de Ribes per redactar un primer esborrany. Aquest document inicial es presenta a les colles, les entitats i els partits polítics per tal de recollir-ne esmenes. En aquest moment ja es generen les primeres tensions, que provoquen un estira-i-arronsa entre colles adultes i infantils, ja que aquestes últimes se senten menystingudes com es recull en les actes de l'Assemblea¹⁶.

El document definitiu presentat a l'Assemblea contenia modificacions importants respecte al funcionament que havien tingut les cercaviles fins al moment:

- *Es diferencia entre colla infantil "fins que la majoria (75%) dels seus membres cursin 1r d'ESO (12 anys)" i jove-adulta "a partir de 14 anys."*
- *S'estableixen edats per la participació en els diferents balls infantils:*
 - *A partir dels 6 anys (1r de primària): Cascavells, Timbalers, Diablers.*
 - *A partir dels 8 anys (3r de primària): Cercolets, Panderos, Panderetes, Bastons, Cintes i Gitanes.*
 - *A partir dels 9 anys (4t de primària): Drac petit.*
- *Es regula el funcionament de les llistes d'espera de les colles infantils que seran gestionades per la Comissió i on "l'oferta de places es decidirà conjuntament amb les colles implicades per tal de satisfer les necessitats reals".*
- *A més es descriu cercavila per cercavila i es proposa establir espais independents per les colles infantils i per les joves-adultes. Concretament, es proposa que els infants surtin:*

¹⁶. Acta 08, del 18 de març de 2005, arxiu de l'Assemblea de Balls Populars.

- A les cercaviles de després de la traca, el dia de Vigília al migdia tant per Sant Pau com Sant Pere.
- A l'Anada i Baixada infantil de Sant Pau, una cercavila de nova creació que es realitzarà el diumenge després del Pregó.
- A l'Anada al Redós, una cercavila de nova creació que es farà durant l'ofici de la festa major d'estiu. En aquest cas hi havia precedents d'exhibicions dins del claustre de Redós durant l'ofici per part d'alguna colla infantil de bastons.
- A la cercavila de tarda del dia de Sant Pere.

El Protocol es va aprovar el 24 d'octubre de 2007, amb 13 vots a favor, cap vot en contra i 3 abstencions; i va entrar en vigor durant la festa major de Sant Pau de 2008, tot i que durant la festa major de Sant Pere ja s'havia fet una prova pilot de l'Anada infantil al Redós en el qual l'Ajuntament no va fer els talls de carrer pertinents¹⁷, tal com es recull en el diari de la Núria Giralt.

Els balls populars estrenen protocol de festa major

■ L'Assemblea de Balls Populars pot decidir les colles que entren a la cercavila

■ Les colles infantils deixaran de participar a les cercaviles de vigília

// MÀRIE TORRA I PONS
Novetats importants de cara a la propera festa major de Sant Pau. Per primera vegada a la història, els balls populars de Ribes estrenaran protocol. El text va ser aprovat en assemblea per totes les colles de la cercavila el passat 24 d'octubre i aquest dimarts es van donar a conèixer públicament els seus trets principals. Les 15 pàgines de que consta el document estan dividides en quatre grans apartats. El primer d'ells fa referència a la participació als balls populars, en que les colles es classifiquen en infantils (de 6 a 12 anys), joves (de 12 a 18) i adults (integrats per majors d'edat), a la vegada que s'atorga a l'Assemblea de Balls Populars el dret a decidir si una nova colla es pot incorporar a la cercavila o, en el cas contrari, si ha de deixar de formar-ne part.

El segon punt del protocol és un recull històric sobre els balls populars de Ribes. Hi apareixen les característiques properes de cada dansa i entremès, a banda d'un de-

Presentació del Protocol de Festa Major

Notícia del Diari de Vilanova del 7 de desembre de 2007.

El 30 de novembre de 2010, gairebé tres anys després de l'aprovació del Protocol dels Balls Populars, s'aproven les darreres modificacions que es basaven en les diferents adaptacions que s'havien fet en funció de les valoracions que es realitzaven després de cada festa major. La redacció completa del Protocol de les Festes Majors de Ribes i la seva aprovació al Ple no s'han arribat a produir mai fins al dia d'avui.

Foto de la renovació de la Comissió publicada pel Diari de Vilanova el 4 d'abril de 2008.

Alguns dels membres de la Comissió del període 2005-2010 recorden que van ser anys de molta feina i de molta pedagogia perquè totes les parts se sentissin escoltades. Tot i això, diuen, hi havia molta gent enfadada com es va demostrar durant la trobada amb les famílies de les colles infantils, que va tenir lloc el 12 de maig de 2005¹⁸ al Local, on el to del debat va ser molt intens. Tanmateix, reconeixen que els debats que es van realitzar durant aquella època van ser interessants, i que amb el pas del temps creuen que s'ha assolit l'objectiu de dignificar les cercaviles i els balls populars.

17. Diari personal de la Núria Giralt, 19 de juliol de 2007.

18. Acta 06, del 12 de maig de 2005, arxiu de l'Assemblea de Balls Populars.

L'activitat en aquells anys va ser frenètica. A més de la redacció de documents, la Comissió de Balls s'encarregava de coordinar amb l'Ajuntament la realització de les cercaviles i de la distribució dels músics en les diferents colles; la gestió i distribució de l'esmorzar per als integrants dels balls populars, en aquella època a l'Escola el Pi; el muntatge de la traca dolça que donava per finalitzar les cercaviles infantils d'ambdues festes majors; el llistat del nombre de balladors per tal de gestionar correctament l'assegurança; i, com a tema estrella, la gestió de les llistes d'espera infantils.

També, el 2007, es va aconseguir la recuperació dels cabeçuts i dels «capis» a càrrec del taller de la Dolors Sans, ja que les últimes festes majors no havien pogut per manca d'efectius propiciada pel mal estat de les peces. Aquell mateix any, des de la Comissió es coordina la reelaboració del Ball de Gitanes de Ribes, amb la creació d'una nova colla del ball amb un vestuari nou i una teatralització inspirada en els versos recopilats pel vilafranquí Pere Grases l'any 1935¹⁹, que es deien a Ribes a inicis del segle XX. El 2009 es va iniciar la de la Diada dels Balls Populars, en què participen els balls de bastons petits, el ball de diables-Colla Jove, els gegants i el drac de tres caps, per tal de donar a conèixer els diferents tipus de balls i descongestionar, així, les llistes d'espera dels diables petits i dels cascavells. A més, es va promoure un projecte de recuperació del Drac Vell, projecte que finalment no es va acabar executant, i es va fer una nova

redistribució de les colles de diables en què s'intentava garantir el pas d'una colla a una altra, des de les infantils fins a l'adulta. Aquest fet va provocar que la Colla Infernal, formada per components d'entre 15 i 18 anys, passés a ser considerada colla infantil i els membres s'integressin a les dues colles adultes.

Imatge de l'estrena dels cabeçuts i els capis a la festa major de Sant Pere 2007.

L'any 2010 la Comissió de Balls va coordinar la restauració dels Gegants vells, en Pere i la Paula, a càrrec del mateix taller de la Dolors Sans. La nova imatge dels gegants es va presentar en un acte a l'era de l'ermita de Sant Pau, que es va poder realitzar malgrat la pluja. Durant aquell mateix any també es va col·laborar en la primera edició de les Barraques de Ribes, que es farien efectives per la festa major de Sant Pere i on s'incorporava la Diada dels Balls Populars que s'havia iniciat l'any anterior.

19. Casals, R., El Ball de Gitanes. Pinzellades d'una dansa teatral. Separata de la Festa Major de Sant Pau 2008. Ajuntament de Sant Pere de Ribes.

Des dels seus inicis, la discrepància forma part de les dinàmiques de l'Assemblea i és acollida des del diàleg per tal d'arribar a acords que millorin les cercaviles i el conjunt dels balls populars. Així es demostra en les actes de les reunions realitzades durant aquest període²¹.

10

Es va iniciar el procés a través d'enquestes en línia que permetien una recollida més eficient de dades amb l'objectiu d'analitzar la festa a través de les opinions i propostes dels mateixos actors, donant prioritat als balladors i balladores, però on també s'escoltessin altres agents de la festa incloent-hi el públic. Les qüestions del formulari tenien una part de valoració numèrica i un espai per afegir argumentacions i propostes que ajudessin a analitzar les dades. A més, per tal d'evitar cap apriorisme, es va preguntar sobre tots els actes en què participaven o hi estaven involucrats els balls populars com la traca o la Baixada de Grallers que organitzava l'entitat GER.

En aquesta consulta hi va haver 183 respostes, el 60% de les quals van ser de balladors. Una dada que representava el 18% dels 600 balladors que sortien a les festes majors de Ribes. L'equip de treball es va trobar amb menys aportacions de les que es preveien, però de gran valor per tal d'avaluar l'estat de la festa i detectar-ne les necessitats. En aquest sentit, els resultats indicaven que hi havia "5 moments de les actuals festes majors en què l'opció de mantenir la cercavila tal com està no arriba ni al 50% i que, justament, també són els 5 que registren més comentaris negatius per part dels enquestats:

- *Matinal de Sant Pau*
- *Exhibició de balls populars de Sant Pau*
- *Matinal de Sant Pere*
- *Exhibició de balls populars de Sant Pere*
- *Cercavila Infantil de Sant Pere*²²

Davant d'aquestes dades, l'equip de treball, va proposar una sèrie de modificacions a les cercaviles partint "d'idees que acabin de donar forma a la suma de propostes per a les diferents cercaviles i que garanteixin la coherència i la logística del conjunt de les dues festes majors"²³. Per això es van afegir algunes propostes relacionades amb alguns als actes de les festes majors que no s'havien inclòs inicialment a la consulta. El plantejament ideat per l'equip es va presentar als diferents agents de la festa: les colles de bastons, les de foc, les infantils, les de balls blancs i entremesos, les entitats, col·lectius vinculats a les festes majors i els partits polítics amb representació al Ple. Finalment, hi van acabar participant 22 colles, 1 col·lectiu i 1 partit polític.

Aquestes trobades, juntament amb les votacions en línia de les esmenes en què participen un 74,28% de les colles, van permetre a l'equip impulsor acabar de perfilar la proposta definitiva d'actualització de les cercaviles que perseguia, entre altres objectius:

- Millorar l'ajustament horari entre cercaviles i la resta d'actes de les festes majors per tal de garantir el descans dels balladors i evitar que s'encavalquessin o es repetissin actes.
- Oficialitzar o institucionalitzar els actes ja existents com les cercaviles infantils; diferenciar i donar personalitat pròpia a cada cercavila i, sobretot, a cada Festa Major
- Recuperar actes i elements de Festa Major desapareguts, encara que sigui amb formats diferents, tenint en compte els orígens tradicionals de la festa.

En definitiva, com en les enquestes del 2006, es pretenia dignificar les festes majors de Ribes, les seves cercaviles i els seus balls populars.

22. Memòria del projecte d'actualització de cercaviles, del març 2018, arxiu de l'Assemblea de Balls Populars.

23. Memòria del projecte d'actualització de cercaviles, del març 2018, arxiu de l'Assemblea de Balls Populars.

La Comissió de Balls després de la primera ballada final.

El projecte final es va votar en l'Assemblea Extraordinària del 27 de març de 2018 i després de repassar punt per punt, es va aprovar per unanimitat de les 20 colles presents. La intenció de la Comissió del moment era incloure els canvis aprovats en el Protocol vigent des del 2007, passant-los pel Consell Municipal de Cultura per a l'aprovació definitiva al Ple de l'Ajuntament, tal com s'havia establert a l'inici del procés. Tot i que aquests dos organismes no van acabar validant el document, les modificacions es van implementar durant la festa major de Sant Pere d'aquell mateix any. Entre altres canvis, es va incorporar a la festa una cercavila de tarda amb ballada final davant de l'església amb la prèvia de la representació dels balls parlats a la plaça de la Vila, que va ser un èxit de públic.

Aquests canvis van obrir una nova etapa en el si de l'Assemblea i de la Comissió, sorgida d'aquest equip impulsor. S'entrava en una etapa marcada per l'ús de les xarxes socials i del disseny de les comunicacions a càrrec de la Natàlia Butí; per la reformulació de les llistes d'espera de les colles infantils; per la col·laboració amb les colles i amb les Barraques; per la coordinació dels músics de la festa, tasca que, fins al moment, feia una persona contractada per l'Ajuntament; o pel canvi de noms de les colles de bastons, amb la tria d'un nom propi que defugís del nom del cap de colla.

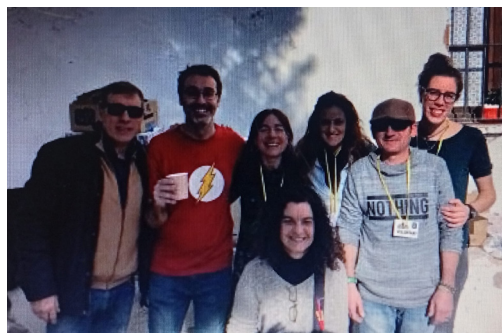

Foto dels voluntaris a l'Anada infantil de Sant Pau de 2018.

L'Assemblea també va haver d'encarar un moment complicat com va ser la pandèmia de la Covid-19. Tot i que la festa major de Sant Pau 2020 es va poder celebrar amb total normalitat, tret de la pluja, la de Sant Pere va ser molt més difícil a causa de les restriccions imposades pels responsables estatals de salut. Sense poder realitzar cercaviles pels carrers, les ganes d'algunes colles de celebrar la festa major les va dur a realitzar ballades espontànies, cosa que va provocar una sèrie de retrets públics entre el Govern Municipal i la Comissió. Tot plegat va acabar amb l'amonestació verbal de les colles responsables i la dimissió en bloc de la Comissió pel tracte rebut, tot i que mai es va poder demostrar que la Comissió fos responsable dels fets per organitzar-los d'esquena a l'Ajuntament o per ser-ne co-neixedora.

Assemblea de 2020 seguint les mesures sanitàries del moment.

Les festes majors següents, ja amb una nova Comissió, tampoc van ser fàcils perquè les mesures sanitàries continuaven estant a l'ordre del dia i afectaven tots els actes públics. A la festa major de Sant Pau 2021 només es van llançar uns morterets espontanis sense cap més acte a causa del repunt de casos i per Sant Pere del mateix any els balls populars van haver de fer exhibicions a l'aire lliure amb control d'accés al públic per tal d'evitar contagis. Aquesta mesura no va estar exempta de polèmica, ja que el model de festa major ribetà, obert a tothom, no s'adequava a aquella casuística. A partir del 2022 les cercaviles i els balls populars van anar recuperant una certa normalitat tot i que per aquell Sant Pau, els balladors i les balladores, encara havien de portar mascareta.

Actualment, no només s'ha recuperat totalment la normalitat sinó que s'han consolidat els canvis acordats el març de 2018 i ha augmentat el nombre de participants en la festa tant pel que fa als balladors i balladores com al públic assistent a tots els actes. Es pot dir, doncs, que l'objectiu de dignificar les festes majors de Ribes que tenia aquell l'equip que va estar treballant en el primer Reglament dels Balls Populars, està més que assolit.

Què ens presentarà el futur?

Com l'exercici que va fer la Marta Jacas en aquella protoassemblea de balls populars, tornem a agafar el text d'en Joan Fortuny "el Ianqui" que es titulava L'era informàtica. Certament, estem lluny del pronòstic satíric que feia l'autor quan deia que "Les Festes Majors començaren a perdre participació cap a la meitat dels anys 80 perquè la gent preferia refrescar-se a la platja que no pas quedar-se a Ribes a passar calor".

Les Festes Majors del segle XXI s'han re-vitalitzat, estan més vives que mai, i això és gràcies al fet que s'han anat adaptant a la realitat del moment i més que s'hi hauran d'anar adaptant.

Els canvis, al principi, sempre costen, però si es fan amb arguments sòlids i consensuats poden perdurar molts anys. El que s'ha explicat en aquesta separata és fruit de les necessitats d'un moment concret, en el qual encara ens trobem. És per això que és necessari reblar el clau de la feina feta per l'Assemblea i per les comissions de balls d'aquests últims 20 anys.

Feina com la d'aprovar definitivament el Protocol dels Balls Populars al Ple Municipal per donar-li validesa jurídica, com s'espera des del 2007. Un document com el Protocol no ha de ser limitador, sinó que ha d'establir un marc mental comú on tots els agents se sentin còmodes; on es defineixin els criteris d'actuació que han de guiar les colles dels balls populars durant les cercaviles de les festes majors; on l'Assemblea estigui legitimada per prendre decisions, com a òrgan dins de l'estructura de l'Ajuntament, i on la Comissió tingui el reconeixement per la dedicació altruista que representa ser-ne membre. Tot plegat mantenint la cultura democràtica i popular que han tingut els balls populars des dels seus inicis.

Trobada de membres i exmembres de les comissions de balls (març de 2025).

Els balls populars de Ribes són un patrimoni cultural que cal preservar, conservar i enfortir. Són porta d'entrada a la participació activa en comunitat i han de vetllar per la inclusió de tots els membres que en vulguin formar part. Per tant, s'ha de garantir tant l'entrada als balls com la sortida, perquè tothom hi pugui participar sense distinció de gènere, raça, origen o orientació sexual. Perquè l'Assemblea i la Comissió són espais de trobada, oberts, generadors d'anècdotes basades en el treball conjunt, com ho demostra la reunió dels exmembres i membres de les diferents comissions de balls que es va realitzar el passat 23 de març.

Cal no deixar perdre les oportunitats que se'ns ofereixen ara que tenim unes festes majors reeixides i participatives. Ara és el moment de fer passos endavant, aprovant el Protocol definitivament, però també recuperant estructures participatives com la Comissió de Festes, on les entitats, associacions, col·lectius i ciutadania en general pugui involucrar-se en l'organització de la festa i, alhora, que tots aquests agents tinguin una comunicació fluida entre ells. Cal seguir generant espais on es pugui fer pedagogia de la festa, com l'esperat Casal de la Festa Major. Perquè si coneixem la festa podrem fer propostes que tinguin en compte la tradició, la practicitat, la sostenibilitat i la participació. Balladores, balladors, caps de colla, Comissió, Regidoria de Cultura, Govern, oposició, entitats, ciutadans i ciutadanes fem que aquests valors segueixin sent els pilars que sostinguin les nostres festes i les organitzacions que, com l'Assemblea de Balls, les dinamitzen.

Per molts anys més!
Visca l'Assemblea de Balls!
I visca la Festa Major!

Membres de la Comissió de Balls Populars 2005-2025

<i>Josep Riera</i>	2005
<i>Carles Miret</i>	2005-2006
<i>Marta Jacas</i>	2005-2006
<i>Antonio Rubio (DEP)</i>	2005-2007
<i>Vinyet Capdet</i>	2005-2008
<i>Àngel Guasch</i>	2005-2010
<i>Josep Rius</i>	2005-2011
<i>Núria Giralt</i>	2005-2015
<i>Albert Roig</i>	2005-2020
<i>Lluís Giralt</i>	2006-2007
<i>Teresa Areny</i>	2007-2011
<i>Albert Bernadàs</i>	2008-2011
<i>Araceli Albà</i>	2008-2011
<i>Gerard Coll</i>	2008-2016
<i>Cèlia Marcer</i>	2009
<i>Gemma Hernández</i>	2011-2016
<i>Josep Graells</i>	2012-2014
<i>Anna Mestre</i>	2014-2020
<i>Xavier Coll</i>	2017-2020
<i>Gemma Gallofré</i>	2018-2020
<i>Magí Fortuny</i>	2018-2020
<i>Mari Pau Fernández</i>	2018-2020
<i>Natàlia Butí</i>	2018-2020
<i>Pau Giralt</i>	2018-2025
<i>Anna Llorens</i>	2020-2021
<i>Albert Coll</i>	2020-2025
<i>Albert Guillaumes</i>	2020-2025
<i>Graciela Boy</i>	2020-2025
<i>Marc Roig</i>	2020-2025
<i>Mireia Ortega</i>	2020-2025
<i>Albert Castro</i>	2024
<i>Carles Daban</i>	2024
<i>Irene Márquez</i>	2024
<i>Sílvia Torné</i>	2024
<i>Wen Alcántara</i>	2024

*Els balls populars són cultura viva del
nostre poble, cultura festiva i
participativa per tots els ribetans.
Patrimoni cultural que ens identifica,
que ens uneix com a comunitat i que
ens permet viure les nostres festes amb
alegria i sentiment comú.
(Protocol dels balls populars de Ribes)*

Agraïments

A totes les comissions de balls populars per la dedicació
i per la feina desinteressada.

Als balladors i balladores que formen o
han format part de l'Assemblea per la seva tasca de
mantenir viva la cultura popular ribetana.

A la Regidoria de Cultura per l'encàrrec de fer aquesta separata
valorant l'organització popular i democràtica de les festes majors de Ribes.

A la Nati Butí pel disseny de la portada.

A l'Anton Ferret pels seus comentaris, sempre enriquidors,
i pel seu coneixement de la cultura i la història ribetana.

Als espectadors per la paciència i
les ganes de gaudir de la festa des de l'altre punt de vista.

Vosaltres també sou festa major!